

Vårdförbundets VFU-rapport

Studenternas upplevelser av den verksamhetsförlagda utbildningen 2026

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	4
Resultat.....	5
Den verksamhetsförlagda utbildningen är uppskattad.....	5
VFU bidrar starkt till yrkesberedskap, men kvaliteten upplevs som ojämn	6
Många uppskattade handledare, men också flera systembrister	6
Diskriminering förekommer under VFU	9
Andra bemötandeproblem	10
Att ta del av ny teknik och möjligheten till simulering.....	11
Vårdförbundet Students avslutande reflektion.....	13
VFU-rankingen – Årets lärosäte	14
Metod	15
Definitioner	15
Urval och svarsfrekvens	15
Bortfall.....	15

Förord

En bra utbildning ska ge både kunskap och trygghet. Studenter ska bli väl förberedda för sitt framtida yrke och känna sig respekterade under hela utbildningen. För sjuksköterskor, röntgensjuksköterskor och biomedicinska analytiker är den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) en avgörande del av den resan. Det är där teori omsätts i praktik, yrkesidentiteten formas och kunskaperna fördjupas i mötet med patienter, kollegor och verksamheter.

Årets resultat visar att mycket fungerar bra. Många studenter beskriver sin VFU som lärorik och utvecklande och känner att den har förberett dem inför arbetslivet. Det är positivt och något vi ska ta vara på. Samtidigt visar resultaten att det fortfarande finns problem. Alla studenter får inte samma stöd och förutsättningar under sin VFU. Vissa uppger att de har fått otillräcklig handledning, otydliga instruktioner eller blivit orättvist behandlade. Andra beskriver att de inte fått tillräckliga möjligheter att lära sig och utvecklas.

Det är något vi måste ta på allvar.

Handledningen är en av de viktigaste delarna av VFU. Studenter ska känna sig trygga med att ställa frågor, få stöd när de behöver det och kunna utveckla sina kunskaper i en lärande miljö. Ingen student ska känna sig ensam eller osäker på grund av bristande stöd. Resultaten visar tyvärr också att en del studenter har upplevt diskriminering under sin utbildning. Det är oroande. Alla studenter ska behandlas med respekt, oavsett ålder, kön, etnicitet eller annan bakgrund. En trygg och jämlik utbildning är en självklar rättighet.

Studenters möjligheter att få en bra utbildning ska inte bero på vilket lärosäte de går på, vilken handledare de får eller var de gör sin VFU. Kvaliteten ska vara hög och likvärdig för alla. Sjukvården utvecklas dessutom snabbt. Ny teknik, digitala arbetssätt och artificiell intelligens blir allt vanligare. Trots det upplever många studenter att de inte får tillräcklig kunskap om dessa områden under sin utbildning. Även möjligheterna att träna i simulerade miljöer skiljer sig mellan lärosäten.

Studenternas röster är viktiga och måste tas på allvar. Genom att lyssna på deras erfarenheter kan utbildningarna utvecklas och bli än bättre för framtida studenter. Det är nu dags att gå från att se problemen till att arbeta för lösningar. Målet måste vara en trygg, jämlik och kvalitativ utbildning för alla studenter.

Studentstyrelsen 2026

Sammanfattning

Den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) är en central del av utbildningen för sjuksköterskor, röntgensjuksköterskor och biomedicinska analytiker. [OBJ]

Vårdförbundets studentenkät för 2026 är baserad på svar från 1 241 studenter, visar att VFU i grunden uppskattas och spelar en avgörande roll för studenternas lärande, yrkesutveckling och förberedelse inför arbetslivet. Det genomsnittliga betyget för de olika placeringarna som studenterna är på under VFU är högt och en majoritet av studenterna uppger att VFU stärkt deras motivation att arbeta inom sitt framtida yrke.

Cirka åtta av tio studenter anser att VFU i hög eller viss utsträckning gjort dem mer redo för arbetslivet. Studenterna indikerar samtidigt att upplevelserna av praktiken kan variera mycket mellan olika placeringar och att det finns förbättringspotential.

Nästan nio av tio studenter har haft fler än en handledare under samma VFU-period. En del studenter tycker att flera handledare kan ge fördelar, till exempel möjligheten att lära från fler ger bredare erfarenheter. Andra studenter upplever i stället att många samtidiga handledare försämrar kontinuiteten och ofta kan skapa osäkerhet kring mål och progression.

Rapporten visar också att diskriminering och andra former av orättvis behandling förekommer. Drygt en av tio studenter uppger att de någon gång upplevt diskriminering under sin VFU, främst kopplad till ålder, etnicitet eller kön. Översätter vi det till antal rör det sig om 161 studenter. Därutöver anser två av tio att de utsatts för annan orättvis behandling. Studenter beskriver bland annat bristande respekt, maktobalans mellan handledare och student, favorisering samt situationer där de förväntats utföra arbetsuppgifter som inte motsvarar deras utbildningsnivå. Detta påverkar både lärandet och den psykosociala arbetsmiljön negativt.

Resultaten visar även att utbildningarna i högre grad behöver innehålla fler lärandemoment om teknik. Cirka hälften av studenterna upplever att de i låg utsträckning eller inte alls får tillräcklig kunskap om exempelvis digitala system, medicinteknik, informatik och artificiell intelligens. Även tillgången till simuleringsträning varierar betydligt mellan lärosäten och utbildningar.

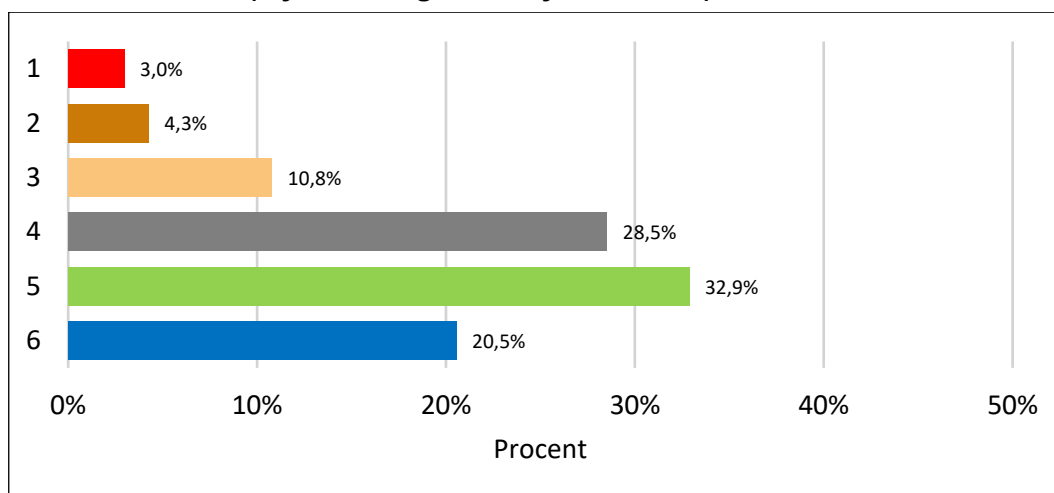
Sammantaget visar rapporten att VFU är en mycket uppskattad och viktig del av utbildningen, men att kvaliteten inte upplevs som likvärdig. Vårdförbundet Student föreslår därför bland annat nationell samordning av VFU-platser, krav på akademisk handledarutbildning, anpassade tidsresurser för handledning samt ett systematiskt arbete för att säkerställa trygga, rättssäkra och pedagogiskt välfungerande lärandemiljöer. Dessa insatser är nödvändiga för att säkerställa att VFU bidrar till både studenternas utbildning och framtida utveckling inom yrket som i sin tur lägger grunden för en långsiktigt hållbar kompetensförsörjning i hälso- och sjukvården.

Resultat

Den verksamhetsförlagda utbildningen är uppskattad

Den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) är en avgörande del av utbildningen för sjuksköterskor, röntgensjuksköterskor och biomedicinska analytiker¹. Resultaten från 2026-års enkät visar att studenterna överlag upplever VFU som lärorik och yrkesförberedande. Det sammanfattande betygssnittet är 4,48 av 6 när studenterna fått bedöma upplevelsena på en skala från mycket dålig (1) till mycket bra (6).

Vilket sammanfattande betyg vill du ge dina VFU-placeringar under det senaste läsåret? (Mycket dålig=1 till Mycket bra=6)

Cirka 6 av 10 respondenter tycker vidare att VFU ökat deras motivation till att arbeta inom det framtida yrket, medan cirka 2 av 10 i stället menar att motivationen minskat. Övriga ser sin motivation som oförändrad eller har svarat "vet inte"².

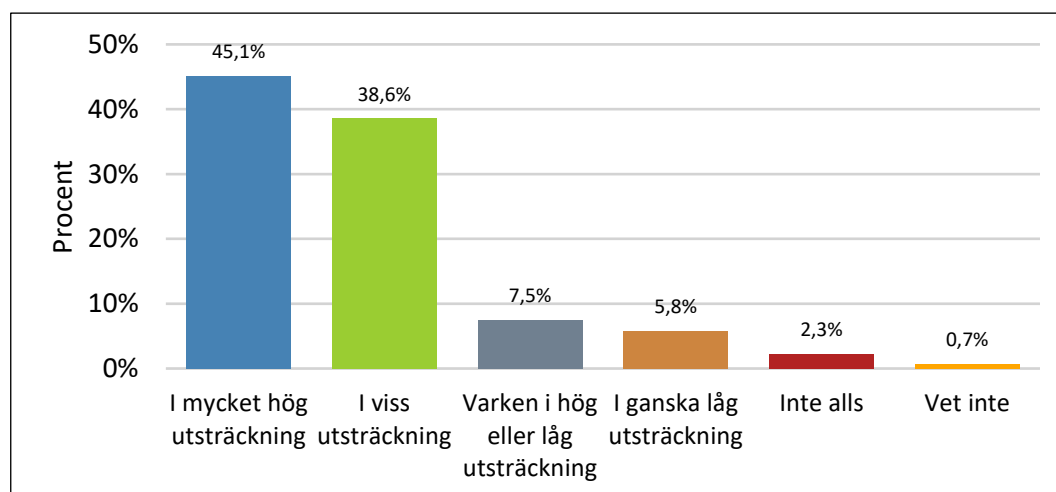
¹ För varje examen i högskolan anges i en examensbeskrivning vilka krav som ska uppfyllas för examen. Examensbeskrivningarna är samlade i examensordningen i bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100). Målen för yrkesexamina svarar mot både den teoretiska och praktiska delen av utbildningen och är uttryckta på ett sådant sätt att de ska inkludera de kunskaper och kompetenser som studenterna tillägnar sig genom både teoretisk och praktisk undervisning. De mål som svarar mot den praktiska delen av utbildningen utförs i praktisk miljö, examineras och ger högskolepoäng.

² Fråga: Hur har din VFU påverkat din motivation till att arbeta inom ditt framtida yrke?

VFU bidrar starkt till yrkesberedskap, men kvaliteten upplevs som ojämn

På frågan "Har dina verksamhetsförlagda utbildningar (VFU) gjort dig mer redo inför ditt kommande arbetsliv?" uppger 45 procent av studenterna att VFU i mycket hög utsträckning gjort dem redo för arbetslivet och 38 procent att det stämmer i viss utsträckning. Det visar sammantaget på att den verksamhetsförlagda utbildningen fungerar som en bra lärandemiljö för många och att den fyller sitt syfte att praktiskt förbereda studenterna för det kommande yrket. Studenternas upplevelser är samtidigt varierande mellan olika placeringar. Vi kommer fortsättningsvis belysa ett antal förbättringsområden.

Har dina verksamhetsförlagda utbildningar (VFU) gjort dig mer redo inför ditt kommande arbetsliv?

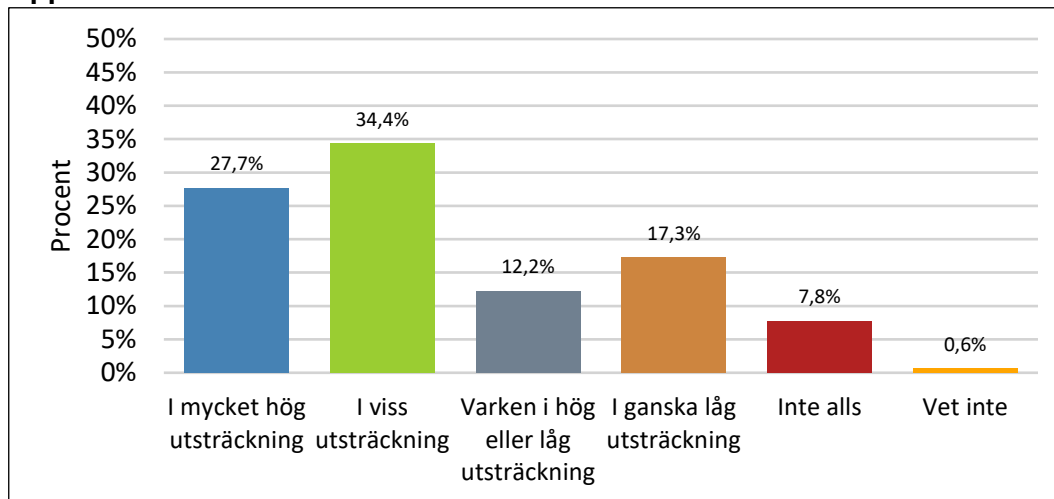

Många uppskattade handledare, men också flera systembrister

Vårdförbundet Students tidigare undersökningar har visat att handledaren, för de flesta studenter, är den enskilt viktigaste faktorn för lärande, trygghet och utveckling under VFU. En bra handledare skapar struktur, kontinuitet, reflektion och progression. Bristande handledning, särskilt tidsbrist, många olika handledare och låg pedagogisk förmåga leder till osäkerhet, upprepning, stagnation och visar det sig ibland direkt orättvis behandling.

När studenterna påbörjar sin VFU upplever majoriteten att handledarna varit relativt väl förberedda för att ta emot sin praktikant.

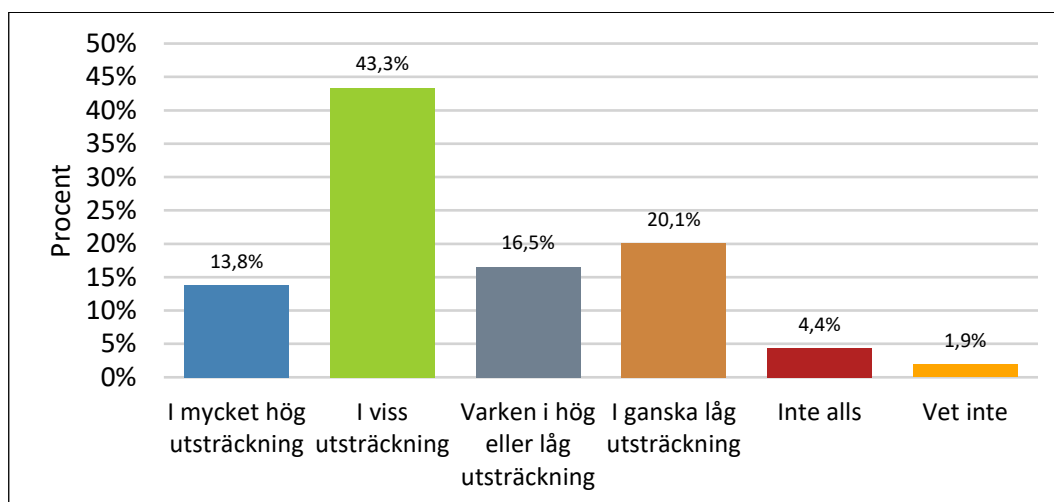
Upplevde du att din/dina handledare var väl förberedda inför din VFU?

En majoritet tycker också att de praktiska patientfall som ingått i undervisningen också förberett för liknande moment som de sedan möter under praktiken.

Samtidigt är det i båda fallen cirka 25 procent av studenterna som är av en motsatt uppfattning.

I vilken utsträckning tycker du att praktiska patientfall i undervisningen förbereder för liknande moment i den verksamhetsförlagda utbildningen

Nära 9 av 10 studenter svarar att de haft fler än en handledare under någon VFU-period. Att ha flera handledare kan upplevas som fördelaktigt i vissa situationer, men också vara ett stort problem om det inte är rätt organiserat.

I undersökningen fick studenterna fritt beskriva upplevelsen av att ha flera handledare under en VFU-period. Till fördelarna hör att flera handledare ger ett bredare lärande och många uppskattar att få ta del av olika arbetssätt, rutiner och perspektiv.

*"Jag har tyckt det har varit bra, man får se mycket olika saker med olika människor och alla jobbar på olika sätt, väldigt lärorikt."*³

Flera handledare kan kompensera för brister. Om kemin med en handledare inte fungerar kan förhoppningsvis en annan ge stöd, trygghet eller bättre pedagogik.

"Bra då alla sjuksköterskor har olika kvaliteter att lära sig av. Har även varit väldigt bra om en handledare inte är så bra, då får man även möjlighet att gå med en annan."

Olika handledare kan vidare vara skickliga inom olika områden, vilket ger studenten fler möjligheter att utvecklas.

Till nackdelarna uppger studenterna exempelvis bristande kontinuitet, svårigheter vid bedömningar och att olika arbetssätt kan skapa förvirring om vad som är rätt.

Bristande kontinuitet resulterar bland annat i:

- Upprepning av moment studenten redan behärskar.
- Svårt att följa progression.
- Otydlighet kring mål och förväntningar.

"Det blir lätt rörigt. Huvudhandledarna har nästan alltid varit väl pålästa och engagerade men när de inte funnits på plats så upplever jag att jag blivit lämnad mycket eller bara fått stå och tittat på vilket gör att jag inte utvecklats i den mån jag kunde."

"Ibland kan det vara lite jobbigt när de har olika tekniker för att göra någonting och de accepterar inte tekniken från kollegan eller när man behöver upprepa introduktion och presentera sig flera gånger för flera olika personer. Annars tyckte jag att det var ganska lärorikt eftersom man lär sig olika metoder för att kunna utföra samma uppgift..."

"Struligt, man fick börja om på noll varje gång eftersom de olika handledarna inte visste vilken kompetensnivå jag låg på."

Studenternas utsagor visar att handledarens roll är central för kvaliteten i VFU. Det är inte mängden handledare i sig som avgör (även om det troligen finns en övre gräns), utan främst:

- Kontinuitet
- Kommunikation mellan handledare
- Pedagogisk kompetens
- Tidsresurser

³ Citat från enkäten i kursivt

- Engagemang och bemötande

När dessa faktorer brister påverkas studentens lärande, trygghet och bedömning negativt. När de fungerar väl beskriver studenterna VFU som utvecklande, inspirerande och motiverande.

Diskriminering förekommer under VFU

Vårdförbundet Students VFU-rapport 2024 visade att det fanns studenter som upplevde sig diskriminerade under sin VFU. Enligt diskrimineringslagen (1 kap 5§ 2008:567) är det förbjudet att missgynna en person på grund av bland annat:

- Kön
- Religion
- Etnicitet
- Könsoverskridande identitet eller uttryck
- Sexuell läggning
- Ålder
- Funktionsnedsättning

Vi följde i år upp detta tema och upprepade frågan om diskriminering till studenterna.

Har du upplevt dig diskriminerad under din VFU?

Alltid	2%
Ofta	3%
Ibland	8%
Sällan	12%
Aldrig	71%
Vet inte	3%

Cirka 7 av 10 studenter upplever inga problem med diskriminering. Drygt 1 av 10 upplever att det sällan händer, men drygt 1 av 10 har ibland, ofta eller alltid upplevt sig diskriminerade under sin verksamhetsförlagda utbildning. Procentuellt kan siffran kanske tyckas låg, men bara bland deltagarna i den här undersökningen motsvarar det 161 personer.

Alla orsaker förekommer bland svaren, med det vanligaste orsakerna till att man ansett sig diskriminerad är ålder, följt av etnicitet och kön. Studenter beskriver också sexuella trakasserier och kommentarer om kropp, religion eller språk. Vissa studenter anger även att man upplevt sig diskriminerad av flera orsaker.

Diskrimineringslagen anger tydligt att både utbildningsanordnare och arbetsgivare har ett ansvar att arbeta med aktiva åtgärder för att skapa "ett förebyggande och främjande arbete för att inom en verksamhet motverka

diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter”⁴. För arbetsgivaren gäller skyldigheten också i förhållande till den som fullgör praktik.

[OBJ]

Andra bemötandeproblem

2 av 10 studenter tycker att de blivit orättvist behandlade på sätt som inte definieras som diskriminering. Sammantaget visar svaren att orättvis behandling ofta handlar om bemötande, bristande struktur och ojämlika förutsättningar. Det är ibland enskilda händelser, men vi kan också urskilja några återkommande teman:

- Otydliga roller och förväntningar

”Har upplevt på nästan alla mina VFU platser att det förväntas fler saker av mig då jag är undersköterska i botten.”⁵

”...ville flera handledare att jag skulle administrera läkemedel på egen hand... Vid ett tillfälle vägrade jag mer högljutt och då fick jag gå hem redan vid lunch den dagen.”

”Bristande förståelse av att man endast är student. Inte leg ssk.”

”De förväntade sig att vi skulle ’arbeta’ där och ersätta sjuk personal (undersköterskor) när vi som går t6 ska lära oss hur man arbetar som sjuksköterska.”

- Varierande handledarkompetens

”Jag fick brist på handledning och stöd, och blev ofta lämnad att själv försöka förstå och utföra moment utan tillräcklig vägledning.”

”Blivit ivägskickad till vårdtagare själv för att göra saker jag aldrig gjort förut. Även om jag sa att jag ej hade gjort det så sa den som skickade mig ’det ska du kunna’ och gick därifrån.”

”Handledare som tar upp ens personlighet mer än faktiska målkrav/ ssk-uppgifter”

- Maktobalans mellan student och handledare

”Blir avbruten mitt i samtal och ibland känner man sig verkligen ner i ”hierarkin”, som att de inte vill lyssna för att jag är student.”

⁴ Diskrimineringslagen 3 Kap

⁵ Citat från enkäten i kursivt.

"En ssk som hotade med avvikelse när jag utfört en sak enligt vårdhandboken samt enligt instruktion från handledare."

"Inte lyssnad på, upplevd som besvärlig eller 'har attityd' när jag påtalat problem eller brister."

"Jag har blivit avbruten, uppläxad och ignorerad."

- Favorisering och ojämlik behandling mellan studenter

"Jag kunde ibland känna att min medstudent fick lite mer uppmärksamhet än jag."

"Vissa handledare har en tendens att favorisera när de har hand om mer än en student. Jag har upplevt detta från båda hållen."

"Handledare favoriserade andra studenter och gav dem mer utrymme."

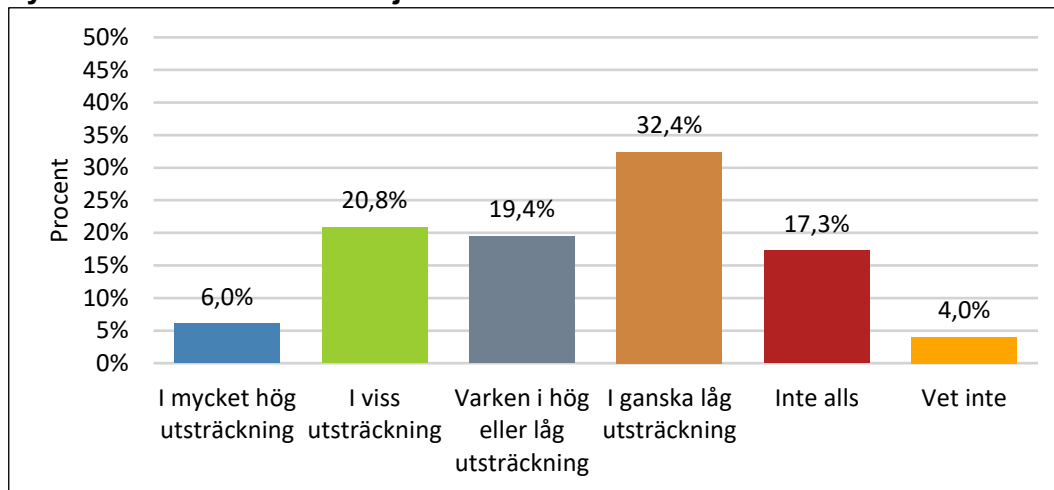
Sammantaget visar resultaten att diskriminering och orättvis behandling är tydliga problem som riskerar att påverka studenters trygghet, lärande och framtida yrkesidentitet.

Att ta del av ny teknik och möjligheten till simulering

Hälso- och sjukvård är i många delar en högteknologisk verksamhet och med en generellt ökad digitalisering i samhället är det viktigt att utbildningen innehåller lärandemoment om teknikutvecklingen. Vi ställde därför frågan till studenterna om de upplever att utbildningen har tillräckligt med lärandemoment där de får lära sig om ny teknik inom hälso- och sjukvården. Med ny teknik avsågs till exempel digitala system, informatik, medicinteknik, AI.

Cirka hälften av respondenterna uppgav att sådana moment förekom i ganska låg utsträckning eller inte alls.

Upplever du att din utbildning har tillräckligt med moment där du lär dig om ny teknik inom hälso- och sjukvården?

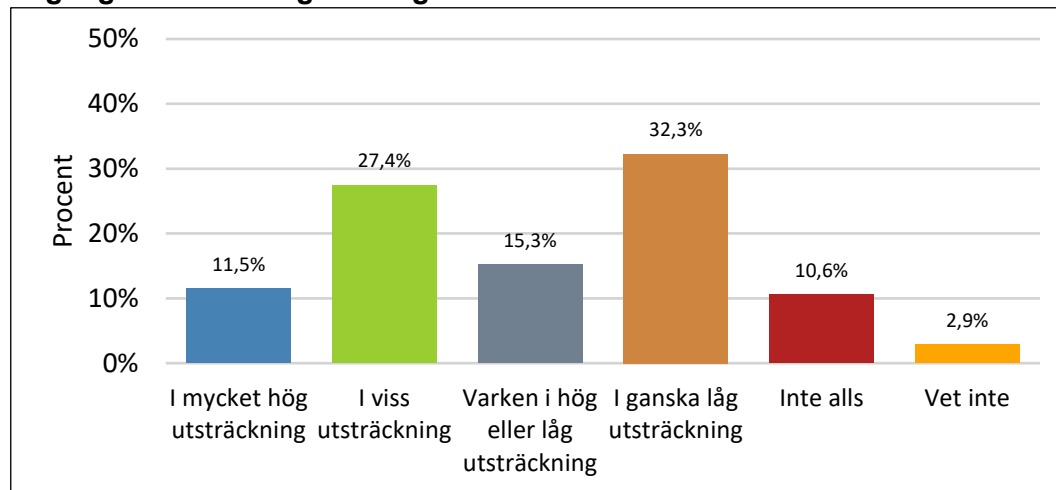
I undersökningen kan vi också notera att det förekommer skillnader mellan de olika utbildningarna. Bland röntgensjuksköterskorna är det drygt 40 procent som anser att sådana moment åtminstone förekommer i viss utsträckning, även biomedicinska analytiker har en något mer positiv uppfattning. Däremot är svarsfördelningen, med några undantag, relativt likartad mellan de olika lärosätena.

Simulering⁶ är praktisk, scenariobaserad övning där studenter tränar på verkliga vårdssituationer med hjälp av avancerade dockor, digitala verktyg eller rollspel, ofta följt av strukturerad reflektion. Simulering innebär att studenterna kan öva kliniska situationer i en kontrollerad och realistisk miljö.

Vi frågade studenterna om de upplever att de får tillgång till simuleringsträning i tillräcklig omfattning. Det kan innebära både att få tillgång till simulatorer under handledning eller möjlighet att boka simulatorer för att träna på egen hand.

⁶ Klinisk träning och simulatorverksamhet - Vårdhandboken

Upplever du att din utbildning innehåller tillräckligt med moment där du får tillgång till simuleringsträning?

Sammantaget är fördelningen relativt lika mellan de som upplever att de får tillgång till simuleringsträning i viss eller mycket hög utsträckning och de som upplever tillgången som låg eller inte alls tillgänglig. En möjlig orsak till de skilda upplevelserna skulle kunna vara att man läser på olika terminer inom utbildningen. Men vi kan också notera att skillnaderna är förhållandevis stora mellan olika lärosäten, det vill säga tillgången till simulering verkar variera beroende på studieort.

Vårdförbundet Students avslutande reflektion

Studenternas röster i årets rapport är tydliga: VFU är en plats där de växer, lär sig och formas för yrkeslivet, men också en plats där brister i struktur, dålig arbetsmiljö och otydliga roller riskerar att hämma utvecklingen. För att säkra framtidens kompetensförsörjning behöver VFU ses som en strategisk investering för alla parter. Det kräver att arbetsgivare, lärosäten och professionen gemensamt tar ansvar för att skapa hållbara, pedagogiska, trygga och likvärdiga lärandemiljöer. Det innebär till exempel att fortsatt arbeta för tydliga roller och ansvar och bättre handledningsförutsättningar. Genom att lyssna på studenternas erfarenheter och omsätta dem i konkreta förbättringar kan VFU bli en ännu starkare grund för både studenternas utveckling och framtidens kompetensförsörjning. För att skapa en trygg, likvärdig och kvalitativ VFU anser Vårdförbundet Student därför att:

- **VFU-platser ska kvalitetssäkras före användning och regelbundet följas upp** utifrån gemensamma kriterier för bland annat handledarkompetens, arbetsmiljö, lärandemöjligheter och studenternas progression.
- **En nationell struktur ska införas för försörjningen av VFU-platser.** Regioner, kommuner och privata vårdgivare som bedriver offentligt

finansierad vård ska vara skyldiga att bidra med tillräckligt många VFU-platser av god kvalitet.

- **Alla VFU-handledare ska ha genomgått en handledarutbildning på akademisk nivå.** Huvudhandledare ska därutöver ha en examen på avancerad nivå.
- **Handledarnas arbetsbelastning ska anpassas till uppdraget.** Tid för förberedelser, handledning, reflektion, återkoppling och bedömning ska ingå i verksamhetens bemannings- och kompetensplanering.
- **Handledning ska erkännas som ett kvalificerat uppdrag** med tydliga krav, mandat, resurser och möjlighet till kontinuerlig kompetensutveckling.

En välfungerande VFU stärker studenternas kunskaper, trygghet och motivation att arbeta i yrket. En VFU som präglas av bristande handledning, otrygghet eller ojämlika villkor riskerar däremot att få motsatt effekt. Att investera i VFU är därför att investera i utbildningarnas kvalitet, vårdens kompetensförsörjning och i förlängningen en trygg och säker vård. Studenternas röster visar både vad som fungerar och vad som behöver förändras. Nu behöver dessa erfarenheter omsättas i ett gemensamt och långsiktigt förbättringsarbete.

VFU-rankingen – Årets lärosäte

Det är nu elfte året i rad som studenterna fått betygsätta sin upplevelse av den verksamhetsförlagda utbildningen. VFU-rankingen baseras på frågan "Vilket sammanfattande betyg vill du ge dina VFU-placeringar under det senaste läsåret?" och bedömningen sker genom att placera upplevelsen på en skala från mycket dålig (1) till mycket bra (6).

Det lärosäte som fått bäst resultat⁷ och enligt studenternas omdömen haft de mest uppskattade VFU-placeringarna i år är:

1. Högskolan i Borås
2. Högskolan Kristianstad & Malmö universitet
3. Högskolan i Skövde, Uppsala universitet & Lunds universitet

⁷ Högst genomsnittlig poäng. Högst genomsnittliga poäng var 5.1 och lägst var 3.8. I år fick flera lärosäten exakt samma poäng och delar därför på andra och tredje platsen.

Metod

Undersökningen genomfördes som en webbenkät och kunde besvaras under perioden 1 april till 31 maj 2026. Flera påminnelser skickades också ut under perioden och undersökningen aviserades också i sociala medier.

Definitioner

I rapporten benämns högskolor och universitet även som lärosäte.

Urval och svarsfrekvens

Webbenkäten har skickats till samtliga medlemmar i Vårdförbundet Student från andra till sjätte terminen på utbildningarna till sjuksköterska, röntgensjuksköterska och biomedicinsk analytiker. Kravet har också varit att studenten har en registrerad e-postadress i Vårdförbundets medlemsregister och medger utskick. Undersökningen är alltså inte en totalundersökning sett till samtliga studenter på de aktuella utbildningarna. Däremot utgör studien i princip en totalundersökning bland de studerande som är medlemmar i Vårdförbundet Student. Av respondenterna studerade cirka 90 procent till sjuksköterska och cirka 5 procent vardera till antingen biomedicinsk analytiker eller röntgensjuksköterska. Av de svarande var 85 procent kvinnor.

1 241 studenter valde att besvara enkäten, vilket motsvarar en svarsfrekvens på cirka 12 procent. Antalet svar per lärosäte varierar mellan 18 och 105. För att delta i utmärkelsen "Årets VFU lärosäte" krävs att minst 20 studenter har svarat. Frågor om lärosäte, program, termin och betyg på VFU var obligatoriska att besvara i formuläret för att komma vidare i enkäten, medan övriga var frivilliga.

Bortfall

Vi kan se att antalet svar och fördelningen på de olika lärosätena till stor del följer utfallet tidigare år. Vi kan därför inte se att det skulle finnas något systematiskt bortfall som påverkat resultatet även om vi gärna sett att än fler besvarat enkäten.

Vårdförbundet är ett yrkesförbund som tillvaratar medlemmarnas fackliga intressen. Vi är 118 000 barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor som arbetar för en personcentrerad nära vård och ett hållbart yrkesliv. Tillsammans utvecklar vi villkor, yrke och vård.